

وزارت کشور

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

معاونت امور دهیاری ها

دستورالعمل

مکان یابی و ساخت پایگاه آتش نشانی روستایی

دفتر عمران و توسعه روستایی

آبان ۱۳۸۴

فهرست

صفحه	عنوان
۳	۱. مکان یابی پایگاه آتش نشانی روستایی
۳	نحوه مجاورت با شبکه دسترسی
۳	دسترسی به منابع آب
۳	همجواری یا فاصله از کاربری های دیگر
۴	وضعیت فیزیکی زمین پایگاه
۴	۲. طراحی و ساخت پایگاه آتش نشانی روستایی
۴	بخش استراحت کارکنان آتش نشان
۵	اتاق استراحت
۵	دستشویی و حمام
۵	آشپزخانه و غذاخوری
۵	آشیانه و فضاهای جانبی
۵	آشیانه
۶	محل شستشوی خودرو و تجهیزات آتش نشانی
۶	انبار تجهیزات آتش نشانی
۶	بخش اداری و آموزشی
۶	سایر فضاهای ضروری در پایگاه
۶	منبع ذخیره آب
۶	فضای ورزش و بازی
۷	۳. ایمنی سازه پایگاه
۷	۴. سایر موارد
۷	شرایط استفاده مشترک پایگاه و دهیاری از یک ساختمان
۷	ساخت تدریجی پایگاه
۷	تعداد طبقات
۷	وسعت پایگاه
۷	تعداد و نوع خودرو
۷	محل ذخیره مواد سوختی
۸	منابع

دستورالعمل

مکان یابی و ساخت پایگاه آتش نشانی روستایی

پایگاه آتش نشانی روستایی، واحدی خدماتی است که با داشتن مجموعه‌ای از تجهیزات آتش نشانی و کارکنان آموزش دیده برای مقابله با آتش سوزی در نقاط روستایی کشور طراحی و ساخته می‌شود. عملکرد اصلی این پایگاه خاموش کردن آتش سوزی‌ها در عرصه‌های پوشش گیاهی نظیر مزرعه، جنگل، باغات و سازه‌هایی نظیر واحدهای مسکونی، کارگاه‌ها، مراکز صنعتی، واحدهای تجاری و آموزشی و ... است ولی می‌تواند دامنه عملکردی خود را تا ارایه آموزش‌های ایمنی و پیشگیری از آتش سوزی، کمک‌های اولیه، خدمات امداد و نجات مصدومین و فوریت‌های پزشکی توسعه دهد.

نخستین گام در برنامه ریزی برای ایجاد پایگاه آتش نشانی روستایی، تعیین محدوده عملکردی و خدمات دهی آن است. با توجه به پایین بودن تعداد آتش سوزی‌ها سالیانه در یک روستا و هزینه‌های بالای تجهیز و نگهداری پایگاه‌های آتش نشانی، ضرورت دارد که آستانه عملکردی پایگاه‌ها فراتر از محدوده قانونی یا عرفی یک روستا تعریف شود به این ترتیب پایگاه‌های آتش نشانی روستایی با پاسخگویی به نیازهای ایمنی و آتش نشانی روستاهای گوناگون و متعددی در اطراف محل استقرار خود می‌تواند جمعیت و وسعت بیشتری را تحت پوشش خدمات قرار دهد و صرفه‌های اقتصادی قابل توجهی را فراهم کند. بررسی ساختار و نظام آتش نشانی روستایی در کشورهای نظیر استرالیا، کانادا و ایالات متحده آمریکا نیز بیانگر گستردگی محدوده تحت پوشش پایگاه‌های آتش نشانی روستایی است. بر این اساس در مکان یابی پایگاه آتش نشانی روستایی باید به سهولت دسترسی ماشین آتش نشانی به جاده‌های خارج از روستا و پرهیز از قراگیری آن در بافت روستا یا حاشیه راه‌های پر رفت و آمد درون روستا توجه شود.

ساخت سازه پایگاه آتش نشانی، بخش مهم عملیات ایجاد پایگاه آتش نشانی روستایی است. این بخش از عملیات، باید براساس مقررات و ضوابط طراحی و معماری ساختمان و ضوابط مکان یابی فضاهای مرتبط با یکدیگر در پایگاه آتش نشانی انجام شود. یکی از تفاوت‌های اساسی پایگاه آتش نشانی با سایر فضاهای عملکردی، وجود نظم خاصی در چیدمان فضاها، انتخاب مصالح ساختمانی مناسب، تعیین ابعاد سه‌گانه فضاها و همجواری آنها با یکدیگر است. در پایگاه آتش نشانی روستایی، انجام هر فعالیتی نیازمند وجود فضایی کافی در موقعیتی مناسب نسبت به سایر فضاهاست و دستیابی به نتیجه مورد انتظار تنها با پیروی از مقررات و ضوابط مرتبط با ساخت فضاهای آتش نشانی بدست می‌آید. این ضوابط دارای پشتوانه تجربی و علمی کافی است.

علاوه بر ساخت و تجهیز پایگاه آتش نشانی روستایی، سازماندهی و برنامه ریزی امور اجرایی آن نظیر تأمین نیروی انسانی، تأمین هزینه‌های جاری و آموزش نیروهای عملیاتی در پایگاه نیز جزو مؤلفه‌های مهم برنامه ریزی هستند که باید مورد توجه قرار گیرند. در این دستورالعمل تنها به دو موضوع اساسی مکانیابی پایگاه در سطح روستای انتخاب شده و نحوه طراحی و ساخت پایگاه در موقعیت تعیین شده پرداخته می‌شود. سایر مؤلفه‌های برنامه ریزی در قالب دستورالعمل‌های دیگری تهیه و ارائه خواهد شد.

۱. مکان‌یابی پایگاه آتش‌نشانی روستایی

مکان‌یابی پایگاه آتش‌نشانی روستایی به معنی تعیین مناسب‌ترین مکان در سطح روستا با توجه به موقعیت نسبی عوامل موثر در مکان‌یابی نظیر جاده‌ها، بافت روستا، شبکه دسترسی درون روستا، عوارض طبیعی و وضعیت پستی و بلندی زمین است. انتخاب مناسب‌ترین مکان باید براساس معیارهایی صورت گیرد که عملکرد صحیح را تضمین می‌کنند. با توجه به خصوصیات عملکردی پایگاه آتش‌نشانی و اهداف آن، مکان‌یابی آن باید متفاوت از مکان‌یابی سایر مراکز عملکردی خدماتی نظیر آموزشگاه، درمانگاه و ... در نظر گرفته شود.

مهمترین عوامل موثر در مکان‌یابی پایگاه آتش‌نشانی روستایی عبارت از: نحوه مجاورت با شبکه دسترسی داخل و خارج روستا، دسترسی به منابع آب کافی و دائمی و همجواری یا دوری از کاربری‌های آسیب‌پذیر و حساس روستا هستند که ضوابط مربوطه در ادامه تشریح می‌شوند.

۱-۱. نحوه مجاورت با شبکه دسترسی

شبکه دسترسی شامل راه‌های درون روستا و جاده‌های خارج از روستاست. وجود شبکه دسترسی مناسب یکی از الزامات افزایش سرعت عمل و کارایی ماشین آتش‌نشانی و آتش‌نشانان روستایی در رسیدن به محل آتش‌سوزی و خاموش کردن آتش است. بنابراین پایگاه آتش‌نشانی باید در حاشیه مسیرهای اصلی راه‌های روستایی مکان‌یابی شود. موقعیت پایگاه آتش‌نشانی نسبت به شبکه راه‌های اصلی و فرعی منطقه روستایی تحت پوشش، به گونه‌ای باشد که دسترسی ماشین آتش‌نشانی به روستاهای اطراف نیازمند عبور از بافت مسکونی یا متراکم و راه‌های پر رفت و آمد یا نامناسب درون روستا نباشد. چراکه عبور از درون روستا و مسیرهای تنگ و دارای مانع سبب کند شدن سرعت ماشین آتش‌نشانی و نیز وقوع تصادفات می‌شود و کارایی عملیات آتش‌نشانی را کاهش می‌دهد. به این ترتیب زمین‌های خارج از روستا که در جهت توسعه آینده روستا نیز قرار نمی‌گیرند و به سادگی به شبکه راه‌های اصلی و فرعی منطقه دسترسی دارند، مناسب‌ترین مکان برای استقرار پایگاه آتش‌نشانی روستایی هستند.

۱-۲. دسترسی به منابع آب

آب عامل اصلی خاموش کننده آتش در پایگاه آتش‌نشانی روستایی است. از اینرو دسترسی به منابع آب دائمی و کافی برای پرکردن مخزن در حداقل زمان ممکن و مواقع اضطراری اهمیت زیادی دارد. با توجه به گنجایش محدود مخزن آب خودروی آتش‌نشانی و ضرورت ذخیره مقدار کافی آب در پایگاه آتش‌نشانی برای پرکردن مجدد مخزن در مواقع ضروری و به سرعت، لازم است که پایگاه آتش‌نشانی روستایی در نزدیکی منابع آب جاری قابل استفاده با کمترین هزینه و امکانات یا بر روی سفره‌های آب کم عمق زیرزمینی که با حفره چاه کم عمق قابل استخراج هستند، مکان‌یابی و ساخته

شود. روش متداول رفع نیاز به آب در مواقع ضروری، ساخت استخر یا نصب مخزن آب برای ذخیره آب در پایگاه آتش نشانی است.

علاوه بر تأمین آب در محل پایگاه آتش نشانی، شناسایی منابع آب در مسیرهای تردد ماشین آتش نشانی در محدوده روستایی تحت پوشش نیز اهمیت زیادی دارد و دسترسی ماشین آتش نشانی به آب کافی برای پرکردن مجدد مخزن را امکان پذیر می‌سازد. وجود آب در محل‌های وقوع آتش سوزی در مکان‌های دور از پایگاه آتش نشانی موجب کوتاه شدن زمان آب‌گیری مجدد ماشین آتش نشانی و افزایش سرعت عملیات برای خاموش کردن آتش سوزی‌های بزرگ می‌شود. با توجه به وجود منابع آب در مزارع کشاورزی صنعتی و کارگاه‌های دیگر در محیط‌های روستایی، برنامه‌ریزی برای مشخص کردن مسیر دسترسی به این منابع آب و هماهنگی برای استفاده از آب‌های ذخیره شده در این مزارع در مواقع اضطراری نقش مهمی در افزایش کارایی عملیات آتش نشانی روستایی دارد.

۳-۱. همجواری یا فاصله از کاربری های دیگر

پایگاه آتش نشانی روستایی یکی از چندین کاربری زمین در روستاهاست که مکان یابی آن باید با توجه به موقعیت مکانی و ویژگی های کارکردی و نیازهای سایر کاربری ها در روستا انجام شود. یکی از اصول مکان یابی کاربری های زمین جلوگیری از ایجاد اخلاص و مزاحمت کاربری ها برای یکدیگر و کمک به افزایش کارایی عملکردی آنها در مجاورت یکدیگر است. کاربری خدمات ایمنی و آتش نشانی به دلیل ماهیت و نوع فعالیت جاری در آن که با سر و صدای نسبتاً زیاد و سرعت حرکت بالا و نیاز به فضای باز برای حرکت سریع در شبکه معابر مشخص می شود نمی تواند در کنار برخی از کاربری های روستا قرار گیرد.

واحدهای آموزشی بخصوص در مقاطع دبستان و راهنمایی که با ازدحام و رفت و آمدهای زیاد دانش آموزان همراه هستند و نیز مراکز درمانی که همانند مراکز آموزشی به سکوت و آرامش نیاز دارند نمی توانند در نزدیکی پایگاه آتش نشانی به فعالیت مناسب بپردازند. در مقابل کاربری های تجاری و مسکونی و کارگاه های صنعتی و مزارع کشاورزی که احتمال وقوع آتش سوزی در آنها بالاست و نیاز بیشتری به خدمات آتش نشانی دارند می توانند از مزایای نزدیکی به پایگاه آتش نشانی بهره مند شوند. با توجه به ضرورت توجه به آثار مثبت و منفی کاربری های مختلف و پایگاه آتش نشانی بر یکدیگر، فاصله پایگاه تا کاربری های ناسازگار نباید به اندازه ای باشد که در مواقع آتش سوزی سرعت عمل آتش نشانی را کاهش دهد. زمین های بلند و مشرف به روستا که آگاهی از وقوع آتش سوزی را تسریع می سازد نیز می تواند برای مکانی بایی مورد توجه قرار گیرد.

۴-۱. وضعیت فیزیکی زمین پایگاه

پایگاه آتش نشانی روستایی نیازمند زمین هموار و نسبتاً وسیعی است که از یکطرف هزینه های خاکبرداری و تسطیح آن پائین باشد و از طرف دیگر امکان تصرف زمین برای توسعه آتی پایگاه را فراهم سازد. زمین پایگاه باید از دیواره دره های عمیق و سست به دور باشد و در پای دامنه های ناپایدار و سست کوه ها نیز قرار نگیرد. زمین پایگاه باید در مقابل لرزه های احتمالی زمین مقاوم باشد. در مکانیابی پایگاه آتش نشانی به مسئله رانش و فرونشینی زمین نیز توجه شود و با توجه به ضرورت پایداری ساختمان پایگاه آتش نشانی در برابر حوادث طبیعی و انسانی برای امداد رسانی به حادثه دیدگان در

مواقع اضطراری، کلیه شرایط پایداری و ناپایداری زمین، موقعیت خطوط گسل، آسیب پذیری زمین از ریزش کوه یا دره ها و طغیان رودخانه ها باید مطالعه و نتایج آن در مکانیابی پایگاه در روستا مورد توجه قرار گیرد.

۲. طراحی و ساخت پایگاه آتش نشانی روستایی

پس از تعیین مکان مناسب پایگاه آتش نشانی، ساخت سازه پایگاه آغاز می شود. ضوابط ساخت پایگاه آتش نشانی شامل ضوابط مربوط به طراحی و چیدمان فضاهای ضروری در پایگاه برای انجام فعالیت ها مختلف و ضوابط ساخت سازه پایگاه بر اساس طرح تهیه شده است. با توجه به تعریف پایگاه آتش نشانی روستایی، انجام فعالیت های پایگاه نیازمند وجود فضاهای کافی است. علاوه بر کفایت، موقعیت قرار گرفتن فضاها در پایگاه آتش نشانی نیز نقش مهمی در انجام مؤثر وظایف هر فضا دارد. بنابراین در پایگاه آتش نشانی باید فضا به میزان کافی و در موقعیت مناسب در نقشه پایگاه وجود داشته باشد. در یک دسته بندی کلی، پایگاه آتش نشانی باید در بردارنده فضاهایی برای اسکان نیروی انسانی پایگاه، نگهداری تجهیزات آتش نشانی و انجام امور اداری و پشتیبانی باشد. هر دسته از این فضاها شامل چند یا چندین فضای مستقل می شود که زمینه ساز انجام وظیفه پایگاه آتش نشانی روستایی است. مهمترین فضاها در ادامه تشریح می شوند:

۱-۲. بخش استراحت کارکنان آتش نشان

طراحی فضای مورد نیاز نیروی انسانی باید به گونه ای باشد که حداکثر آرامش، سکوت و آسایش را به همراه آورد و ضمن تقویت روحیه و رفتارهای جمعی در کارکنان که پیش نیاز یک فعالیت جمعی خطیر و حساس است، امکان تأمین عرصه های کمتر عمومی و یا خصوصی تر را در طول زمان حضور در پایگاه، برای آنها فراهم کند. آسایشگاه اصلی ترین فضای سکونت نیروی انسانی پایگاه آتش نشانی است. برای استراحت کارکنان پایگاه و حفظ آمادگی نیروها ضروری است که فضاهای اساسی مورد نیاز آنها شامل آشپزخانه، دستشویی، حمام و رختشویخانه نیز در مجاورت آسایشگاه طراحی و ساخته شود. این بخش از فضای پایگاه آتش نشانی باید مجزا از بخش اداری و آموزشی باشد ولی با در نظر گرفتن ضرورت حفظ آرامش و آسایش در برابر سر و صدا و دود و مواد سمی حاصل از روشن شدن خودروی آتش نشانی، با قسمت آشپزخانه و تعمیرات و انبار تجهیزات آتش نشانی در ارتباط باشد. برای ایجاد ارتباط آسایشگاه با بخش اداری و آشپزخانه می توان از ورودی های مناسبی استفاده کرد. جزئیات مربوط به فضاهای اساسی بخش آسایشگاه به شرح زیر است:

- **اتاق استراحت:** این اتاق برای استراحت شبانه یا استراحت بین روز کارکنان آتش نشانی و راننده است. موقعیت آن باید به گونه ای باشد که حداکثر آسایش و آرامش را به همراه داشته باشد. ارتباط آن با قسمت آشپزخانه نباید بطور مستقیم برقرار شود و هرگونه باز شو به این بخش یا معابر پر رفت و آمد اطراف پایگاه باید حذف گردد. ابعاد اتاق استراحت متناسب با تعداد نیروهای عملیاتی پایگاه متفاوت است ولی بر اساس بعضی استانداردها، حداقل فضای لازم برای استراحت یک نفر برابر ۵/۷ متر مربع است. این میزان برآورده اکثر نیازهای ضروری برای آسایش و راحتی فرد است. با توجه به وضعیت پایگاه آتش نشانی روستایی، در نظر گرفتن حداکثر سه نفر برای استراحت در پایگاه کافی به نظر می رسد. در اتاق استراحت تخت خوابها باید در یک طبقه پیش بینی شوند و استفاده از تخت های دو طبقه در خوابگاه مجاز نمی باشد. در اتاق استراحت به تعداد تخت ها، کمد با ظرفیت کافی برای نگهداری لوازم شخصی کارکنان در نظر گرفته شود.

- **دستشویی و حمام:** دستشویی و حمام باید از دسترس افراد دیگر خارج باشد. با وجود این می توان دستشویی را به گونه ای در پایگاه مکانیابی کرد که دسترسی سایر افراد اداری پایگاه نیز بدون ایجاد اختلال در آرامش ساکنان آسایشگاه، تأمین شود. دیوارهای دستشویی و حمام با کاشی مرغوب پوشانده شود. همچنین دارای تهویه مناسب باشد.
- **آشپزخانه و غذاخوری:** اقامت ۲۴ ساعته نیرو (ها)ی آتش نشان در پایگاه آتش نشانی برای حفظ آماده باش در برابر خطرات آتش سوزی موجب ضروری شدن ایجاد آشپزخانه و غذاخوری در پایگاه آتش نشانی می شود. این فضاها باید در مجاورت آسایشگاه قرار گیرند ولی ارتباط مستقیمی با آن نداشته باشند. به گونه ای که فعالیت در آن سبب از بین رفتن آسایش افراد در حال استراحت یا خواب نشود. با توجه به امکان استفاده زیاد نیروها از فضای آشپزخانه و غذاخوری، ضروری است که این فضاها دارای دسترسی سریع به فضای آشیانه باشد. تجهیزات ضروری در این بخش عبارت از یک یخچال و اجاق گاز است. آشپزخانه باید دارای هواکش و تهویه مناسب باشد. دیوارها و کف آن کاشی کاری شود تا نظافت و شستشوی آن ممکن و آسان شود.

۲-۲. آشیانه و فضاهای جانبی

این دسته از فضاها برای توقف، انبار، شستشو و نگهداری تجهیزات آتش نشانی و تعویض و شستشوی لباس ها پس از عملیات ساخته می شوند. ارتباط این فعالیت ها با یکدیگر ایجاب می کند که در نزدیکی و مرتبط با همدیگر ساخته شوند. به این ترتیب فضاهای مربوط به این فعالیت ها می توانند یک مجموعه فضایی مستقل را در پایگاه تشکیل دهند. ارتباط بین این مجموعه و فضاهای مرتبط با استراحت نیروها باید به خوبی برقرار شود به گونه ای که فعالیت های مرتبط با تجهیزات آتش نشانی هیچ گونه مزاحمتی را برای فعالیت های درون آسایشگاه ایجاد نکنند ولی در ارتباط مستقیم با آن باشد. مهمترین فضاهای مرتبط با تجهیزات و عملیات آتش نشانی به شرح زیر توصیف می شوند.

۲-۲-۱. آشیانه: محل توقف خودروی آتش نشانی و یکی از مهمترین فضاهای پایگاه آتش نشانی است. برای کاهش اتلاف زمان در آغاز عملیات، باید دسترسی به آشیانه از فضای استراحت پایگاه بطور مستقیم و با حداقل فاصله برقرار شود. ابعاد آشیانه متناسب با ابعاد خودرو (ها)ی آتش نشانی و تعداد آن و نیاز فضایی برای باز کردن درب های خودرو و چرخش در اطراف آن تعیین می شود. در آشیانه باید از ایجاد ستون یا هرمانع فیزیکی غیر ضروری دیگر اجتناب ورزید. در ساخت آشیانه خودروی آتش نشانی به نکات زیر توجه شود.

- قسمت جلو محوطه باید کمی سراشیب ساخته شده و دارای آب گذر باشد.
- دیوارهای آشیانه باید از موادی ساخته شود که به راحتی قابل شستشو باشد.
- در کف آشیانه باید دریچه ای برای تخلیه آب های حاصل از شستشوی کار گذارده شود.
- جایگاه ماشین آتش نشانی باید از مصالحی ساخته شود که لغزندگی ایجاد نکند.
- کف آشیانه باید از مصالح مقاوم ساخته شود.
- شیب آشیانه باید به اندازه ای باشد که جریان آب جاری بر سطح آن به بیرون را تسهیل نماید. حداکثر شیب کف آشیانه ۱/۵ درصد باشد.
- در مسیر خروج خودرو از آشیانه نباید هیچ مانعی که باعث تاخیر در حرکت، سر خوردن و خاموش شدن خودرو می گردد وجود داشته باشد.

- کف آشیانه باید حداقل ۲۰ سانتی متر از کف ساختمان پایگاه پائین تر باشد تا گازهای خروجی از خودروی آتش نشانی و آبهای حاصل از شستشو، مزاحم سایر فضاهای پایگاه نشود.
- سطوح نورگیر آشیانه مانند سایر فضاها باید به اندازه‌ای باشد که در ساعات روز نور کافی جهت فعالیت تامین شود.
- ورودی و خروجی ایستگاه در مکانی پیش‌بینی شود که شبکه مجاور فاقد کاربری مزاحم و یا ترافیک زیاد باشد.
- ورود و خروج افراد به ساختمان پایگاه از ورودی آشیانه مجزا باشد و ورود به پایگاه از طریق دهانه‌های آشیانه ممنوع شود.

۲-۲-۲. محل شستشوی خودرو و تجهیزات آتش نشانی: پس از انجام عملیات آتش نشانی و بازگشت به پایگاه، باید خودرو، شیلنگ و سایر تجهیزات استفاده شده در عملیات بخوبی شستشوی شوند. فضای شستشوی تجهیزات آتش نشانی در قسمت عقب آشیانه در نظر گرفته شود. به این ترتیب شرایط بهتری برای نظافت و شستشوی وسایل نقلیه در هوای سرد و نامساعد و هنگام ورزش شدید باد فراهم می شود. آب های ناشی از شستشو باید به وسیله یک کانال زهکشی فاضلاب از آشیانه خارج گردد. توصیه می شود که برای خشک شدن تجهیزات شسته شده به خصوص شیلنگ ها، فضاهایی برای خشک کردن نیز در نظر گرفته شود.

۲-۲-۳. انبار تجهیزات آتش نشانی: برای نگهداری و ذخیره لوازم و مواد آتش نشانی نظیر شیلنگ ها، سرلوله ها و مواد خاموش کننده و در پایگاه نیاز به فضاهایی برای انبار است که بهتر است در نزدیکی آشیانه پایگاه ساخته شوند. شیلنگ‌ها نیاز به مراقبت خاصی دارند و باید فضای کافی برای خشک کردن و نگهداری از آنها در نظر گرفته شود. این فضا باید کاملاً تمیز، خشک و دارای دسترسی به هوای آزاد باشد.

لوازم یدکی خودروی آتش نشانی نیز می توانند بخشی از فضای انبار را اشغال کنند. همچنین برای نگهداری لباس کار و لوازم همراه نیروهای آتش نشان نظیر کلاه آتش نشانی، بالاپوش و نیم‌تنه مخصوص، چکمه و پوتین و غیره نیز کمدهای مناسب در نظر گرفته شود.

۲-۳. بخش اداری و آموزشی

این فضا برای استقرار فرمانده و رئیس پایگاه و تجهیزات مخابراتی و ارائه آموزش های عمومی و حرفه ای یا تشکیل جلسات عمومی در نظر گرفته می شود. اتاق اداری باید دارای دید کامل به آشیانه و محوطه جلوی آشیانه باشد. ولی ارتباط مستقیمی با بخش آشیانه و استراحتگاه نداشته باشد. با توجه به استقرار تجهیزات ارتباطی در اتاق اداری و لزوم ارتباط فرمانده پایگاه با نیروهای فعال در آشیانه در مواقع ضروری از بازشوهایی با شیشه دو جداره استفاده شود. فضای اداری و آموزشی باید دستشویی مستقل داشته باشد ولی در صورت طراحی مناسب برای جلوگیری از ایجاد مزاحمت برای فضاهای استراحت نیروها، از دستشویی بخش استراحتگاه به طور مشترک استفاده کند. بخش اداری و آموزشی باید از طریق بازشویی که قابل قفل شدن باشد، به بخش استراحت پایگاه مرتبط شود. در این بخش نیز باید فضاهایی برای نگهداری لوازم شخصی فرمانده و تجهیزات آموزشی در نظر گرفته شود.

۲-۴. سایر فضاهای ضروری در پایگاه

- **منبع ذخیره آب:** برای ذخیره آب کافی جهت پر کردن مخزن خودرو در مواقع عادی و اضطراری باید منبعی به گنجایش ۳۰۰۰ لیتر در پایگاه آتش نشانی ساخته شود. این مخزن به آب لوله کشی روستا متصل و نیز دارای ورودی از

منابع آب زیرزمینی باشد. منبع ذخیره آب باید دارای یک خروجی به سمت بیرون پایگاه جهت تخلیه و رسوب گیری و یک ورودی با آبدهی مناسب جهت اتصال به پمپ مکش آب خودروی آتش نشانی باشد.

- **فضای ورزش و بازی:** ورزش برای حفظ آمادگی نیروهای پایگاه کاملاً ضروری است و باید فضای کافی در پایگاه برای ورزش و بازی نیروها فراهم گردد.

۳. ایمنی سازه پایگاه

ایمنی ساختمان پایگاه آتش نشانی روستایی از دو منظر ایمنی در برابر حوادث غیر مترقبه و آتش سوزی قابل توجه است. با توجه به تقسیم بندی ساختمان ها در مدیریت بحران و قرار گرفتن ساختمان پایگاه آتش نشانی روستایی در گروه ساختمان های با اهمیت زیاد و بناهای ضروری، مقاوم سازی این ساختمان برای بالا بردن مقاومت آن در برابر زلزله و سایر بلایای طبیعی پیش بینی نشده باید با رعایت کامل مقررات ساختمانی مندرج در "آئین نامه طرح ساختمان ها در برابر زلزله - استاندارد ۲۸۰۰" مورد توجه قرار گیرد.

برای ایمن سازی ساختمان پایگاه آتش نشانی روستایی در برابر آتش سوزی نیز باید در استفاده از مصالح ساختمانی و تعیین همجواری فضاهای مختلف با یکدیگر به حذف زمینه های بروز آتش سوزی یا گسترش آن در پایگاه توجه داشت. پایگاه آتش نشانی و بخصوص بخش های آشپزخانه و محل استراحت باید کاملاً در برابر آتش مقاوم باشند. در ساخت دیوارها، در و پنجره ها و روکش های دیوارها و رنگ آمیزی آن از مصالح کاملاً مقاوم در برابر آتش استفاده شود. استفاده از چراغ های سقفی و سایبان ها و پوشش پلاستیکی سبب آسیب پذیری پایگاه در برابر آتش سوزی می شود و باید از کاربرد آنها در پایگاه آتش نشانی خودداری شود.

۴. سایر موارد

علاوه بر مقررات یادشده در مباحث گذشته توجه به نکات زیر نیز در مکان یابی و ساخت پایگاه آتش نشانی روستایی الزامی است:

- **شرایط استفاده مشترک پایگاه و دهیاری از یک ساختمان:** در موارد تصمیم به استفاده مشترک دهیاری و پایگاه از یک ساختمان، باید به نیاز ساختمان پایگاه آتش نشانی به شرایط ضروری خاص که پیش از این ذکر شده اند توجه کامل شود و مکانیابی و ساخت پایگاه آتش نشانی تحت تأثیر الزامات مکان یابی و ساخت ساختمان دهیاری قرار نگیرد. به عبارت دیگر همه شرایط تعیین شده برای مکان یابی و ساخت پایگاه آتش نشانی باید رعایت شود. فضای کاری دهیاری و پایگاه آتش نشانی باید تا حد امکان مجزا از یکدیگر ساخته شوند تا رفت و آمد عمومی به دهیاری موجب اختلال در آسایش نیروهای آتش نشان و عملیات آتش نشانی در مواقع اضطراری نگردد.
- **ساخت تدریجی پایگاه:** با توجه به احتمال نبود اعتبار کافی برای ساخت همه فضاهای ضروری پایگاه می توان آن را در چند مرحله زمانی مجزا ساخت. در ساخت تدریجی باید فضاهای ضروری شامل حداقل یک آشپزخانه، فضای استراحت و اداری، سرویس های بهداشتی را در مرحله اول و سایر فضاها در مراحل بعد ساخته شوند.

- **تعداد طبقات:** پایگاه آتش نشانی روستایی باید در یک طبقه ساخته شود. به این ترتیب هم در هزینه ساخت صرفه جویی می‌شود و هم دسترسی نیروها به بخش آشیانه و تأمین امنیت پایگاه ساده تر می‌شود.
- **وسعت پایگاه:** زمین پایگاه شامل دو بخش فضای ساخته شده و فضای باز است. فضای باز می‌تواند برای تعمیر و شستشوی خودرو و تجهیزات در هوای مناسب و ورزش کارکنان پایگاه برای حفظ توانایی جسمانی و انجام فعالیت‌های عملی آموزشی برای مردم یا گروه‌های داوطلب مورد استفاده قرار گیرد. در هنگام تهیه زمین پایگاه به احتمال توسعه آتی پایگاه نیز توجه گردد.
- **تعداد و نوع خودرو:** در برنامه جاری ساخت و تجهیز پایگاه آتش نشانی روستایی از یک خودروی شش تن آمیکو با ابعاد ۵۹۸ سانتی متر طول و ۲۰۲ سانتی متر عرض استفاده می‌شود. در تعیین ابعاد عرضی آشیانه خودرو باید فضای کافی برای باز و بسته کردن درهای خودرو و حرکت در اطراف خودرو در آشیانه در هر طرف در نظر گرفته شود. این فضا بطور پیوسته به ساختمان پایگاه ساخته شود. در کنار آشیانه باید زمین کافی برای توسعه آتی فضای آشیانه در نظر گرفته شود. با توجه به احتمال تغییر نوع خودرو و ابعاد آن در سال‌های آینده و ضرورت پیش‌بینی فضای مناسب، ابعاد عرضی و طولی آشیانه با توجه به خودروهای بزرگ صورت گیرد.
- **محل ذخیره مواد سوختی:** برای تأمین سوخت و روغن مورد نیاز خودروی آتش نشانی و گرمایش پایگاه تدارک فضایی مناسب و ایمن برای ذخیره سوخت ضروری است. این مکان باید کاملاً در برابر آتش‌سوزی امن باشد و به دور از آشیانه و انبار تجهیزات ساخته شود.

